

A költő kávéháza

A kávéházba az Uri-utcából lehet bejutni. Az Uri-utca egy volt a Belváros szűk, tekervényes és patinás sikátorai közül. Ma széles, előkelő utca húzódik a helyén: Petőfi Sándor-utcának hívják.

Milyen volt egy pesti kávéház 1848 elején? A Pillvax mindenestre a szolidabbak, az előkelőbbek közé tartozott. Nem volt kültelki lebut, mint amiről *Kuthy Lajos* és *Nagy Ignác* urak füzetekben megjelenő végetérni nem akaró rémregényei tudtak szörnyűséges históriákat. Nem volt belvárosi kártyabarlang sem, mint a mai Astória-szálló helyén, a Nemzeti Színházzal szemben álló *Zrínyi-kávéház*, amelynek intimitásait *Szigligeti* úr, a színház házigazdája tartta fel „A szökött katoná” című látványos darabjában. Hátsó, udvari helyiségeiben nem a fáraó-játék papja trónolt, izzadt homlokkal lesve a kártya szeszélyes járását. Márványasztalai mellett nem színesmel-lényű, magasgallérú, szakállas arszlánok szürsölték feketéjükét, a kelnernek hanyagul odavetve: „Aufschreiben!”, felírni. Mert készpénzzel fizetni az arszlánok már akkor sem szerettek.

Pillvax és *Fillingér* kávéfőző urak ügyeltek a kávéházuk jóhírére. De azért a reklámot sem vetették meg. Ez okból nem nagyon haragudtak, amikor 1844-ben az udvari helyiséget az ügyesen sürgölődő, írónak gyöngye, de kereskedőnek annál kíválóbb *Vahot Imre* szerkesztő asztala körül a *Regelő Pesti Divatlap* fiatalabb írói kezdték megtölteni. Különösen pedig, amikor a lap segédszerkesztője is kezdett ideszokni a Csigából. (A Csigát nem ok nélkül hívják így, hanem azért, mert a régi jó magyar konyha szokása szerint itt még zsírban és fűszerben kisütött kerticsigát is feltaláltak az ingyen vendégnek. A bordalokat irtogató, de kecsketejét ivó segédszerkesztőnek pedig kedvenc ételje közé tartozott a csiga.) Ugyanaz a fiatal ember volt ez, akit a lelkes *Vahot* csak a mimap öltöztetett magyaros ruhába s a németes főváros suszterinasai csufondáros tisztelettel mutogattak utána az utcán:

„Itt megy a magyar költő”

Akkoriban kezdték Petőfinek nevezni. Régi választott nevel, a *Dalma*, a *Somlyó*, a *Pönögei Kicsi Pál* kezdtek lekopni mellőle. *Tóth Gáspár* trambnak, a derék szabómesternek rövid prémes dolmánya, az ügynevezett kancamente, a sujtásos, szűk magyarnadrág, a turi süveg, a sárkányús kordován csizma, a fokes és a hetyke makrapipa ekkoriban kezdtek ismertté válni a legmagasabb irodalom világában, viselőjük ezidőtájt érte meg az első dicsőséget és az első keserves megtámadtatást.

Az asztal körül, amelyet nemcsakára a „közvélemény asztalának” fognak nevezni, sok nehéz zokszó esett ezekről a támadásokról. Petőfi ellenfelei, a finnyások és választékosan rosszatalkáló a *Honderü* című lap körül csoportosultak, amelyet Petőfi *Honte de Rue*-nak, azaz az utca szégyenének becézett, szerkesztőjét, báró *Petrichsevich Horváth* Lázárt pedig Lázárok Lázárjának aposztrofálta üdítően goromba versében. A *Honderü* finom arisztokratáinak és széplelkű hölgyeinek durva és pórias volt Petőfi lírája. Vele szemben a jámbor vidéki papocskát, *Hiadort* hirdették a legnagyobb magyar költőnek. A jelek arra vallanak, hogy tévedtek.

Ez asztal körül szervezték meg 1846-ban

az első írói szirájko

Magyarországon. Tíz fiatal író határozta el, keveselvén a szerzői honoráriumokat, hogy saját folyóiratot alapítanak és egy álló esztendőig máshová nem adnak kéziratot. *Petőfi*, *Jókai*, *Tompa Mihály*, a regényíró *Degré*, *Pálffy Albert*, a *Kaján* Ábel néven ismert humorista *Pákh Albert*, a drámaíró *Obernyik*, a lírikus *Keményi Frigyes* és *Lisznayai Damó Kálmán*, továbbá az *Onyegin*-fordításáról ismert *Bérczy Károly* álltak össze e véd- és dacsövetségbe, amelyet sajnos, igen hamarosan megőrt a durva valóság és a kiadók és szerkesztők csufondáros cinizmusa, akik ez alkalomból csak azért is előszedték a fiókok mélyéből a *Tizek* öt régóta náluk hányódó kézíratait és tüntetőleg egyszerre adták ki azokra folyóiratalkban. Petőfi szokott indulatosságával nem is volt hajlandó jobbet megismerni az utcán *Vahot* Imrét, aki vele ezt a csinyt elkövette. De a szirájko egy félév alatt mégis letört. Az írók egyenként sompolyogtak a szerkesztők íróasztal alá, a terve-

zett folyóiratból nem lett semmi. Csak a drámaíró *Obernyik* és *Petőfi* tartottak ki konokul. A derék *Franzenburgnak* mindenigyekezetét latba kellett vetnie, hogy Petőfi, utolsóinak a *Tizek* közül, mégis kéziratot adjor ujjonnan átszervezett lapjának; az

szaladt Petőfi Dohány-utcai lakásába, ahol a fiatal házaspár mostanában többnyire otthon töltötte estéit. És másnap reggel itt, a magyar forradalom Café Toroni-jában jelent meg a költő, kezében billiárdgolyóvégű sétapálcájával, zsebében a két

Életképeknek. A Pillvax közvélemény-asztala körül most már az *Életképek* írói gárdája üldögélt, körülveve a közeli Egyetem forradalmi szellemű jurátus fiatalágával.

★

Es ez az a kávéház, ahová 1848 március 14-én este csapzottan és verejtékezve felugrott a márvány-asztala egy Bécsből az imént érkezett kesztyűs-legény, jelkendezve jelentvén, hogy

a várvavárt bécsi forradalom

13-án kitört.
— Ez kell nekünk is! — kiáltották a fiatalok és Jókai tüstént el-

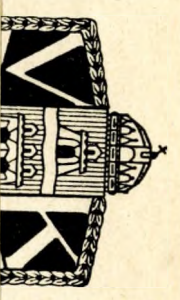
nappal előbb írt *Nemzeti dal* kéziratával. *Vasvári Pál* kezébe vette a botot és lelkesen hadonászott vele, nem tudván, hogy szurony van benne. Egyszerre kiröppent a szurony, még pedig egyenesen Bécs fejé.

— „Jó jel!” — kiáltottak fel egyhangúan. — „Milyen nap van?” — kérdezte a költő. — „Szerda” — felelt valaki. — „Szerencsés nap. Szerdán házasodtam meg.”

Es ezzel elindultak a fiatalok. Az utcán már jöttek velük szembe a bölcészek a *Philosophusból*, a jogászok a *Török Tsászárból*, az orvosok a *Lamáts-serházból*.

1848 március 15-e volt.

Keszi Imre

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Beri Imre*

Cím: *A költő kávéháza.*

Szabad Nép 1948 február 22

Osztályozás	
Tárgy	640. 24
Hely	"Pillvax" kávéház
Idő	"1948"
szám	
székesfővárosi háziyomda 1926 — 8901	